

Ako kao turista odete na Antigvu, videćete ovo. Ako dođete avionom, sletećete na Međunarodni aerodrom V. K. Berd. Vere Kornvol Berd je premijer Antigve. Možda ste vi ona vrsta turista koji će se pitati zašto bi premijer želeo da se po njemu nazove aerodrom – a ne škola, a ne bolnica, ili neka važna javna građevina? Vi ste turista i još niste videli školu na Antigvi, još niste videli bolnicu na Antigvi, još niste videli javne građevine na Antigvi. Dok se vaš avion bude spuštao pri sletanju, možda ćete reći: „Kako je lepo ostrvo Antigva!“ – lepše nego bilo koje drugo ostrvo koje ste videli, a videli ste ih zaista lepih, svako na svoj način, ali bila su previše zelena, previše bogata vegetacijom, što je vama, turisti, nagovestilo da na njima pada solidna količina kiše, a kiša je upravo ona stvar koju vi, baš sada, ne želite, jer razmišljate o teškim, hladnim, mračnim i dugim danima koje ste proveli radeći u Severnoj Americi (ili, još gore, u Evropi), kako biste zaradili nešto novca da biste mogli da dođete na ovo mesto (Antigvu), gde sunce neprekidno sija i gde je klima prijatno topla i suva tokom tih četiri do deset dana koliko ćete tu boraviti; i pošto ste na odmoru, pošto ste turista, sama pomisao na to kako je nekome ko iz dana u dan mora da živi na mestu koje neprestano pati od suše, i stoga mora da pazi na svaku kapljicu sveže vode (dok je istovremeno okruženo morem i okeanom – Karipskim morem sa jedne strane, Atlantskim okeanom sa druge strane), ne sme ni da vam padne na pamet.

Izlazite iz aviona. Prolazite kroz carinu. Pošto ste turista, Severnoamerikanac ili Evropljanin – i da budemo iskreni, belac – a ne antigvanski crnac koji se vraća iz Evrope ili Severne Amerike noseći kartonske kutije sa preko potrebnom jeftinom odećom i hranom za rođake, vi prolazite kroz carinu brzo, vi prolazite kroz carinu sa lakoćom. Vaše torbe ne pretresaju. Sa carine izlazite na vruć, čist

vazduh: momentalno se osećate pročišćeno, momentalno se osećate blagosloveno (što znači posebno); osećate se slobodno. Vidite čoveka, taksistu; pitate ga da vas odveze na vašu destinaciju; on vam saopštava cenu. Vi momentalno mislite da je cena u lokalnoj valuti, jer vi ste turista i razumete se u te stvari (devizni kurs) i osećate se još više slobodno, jer stvari deluju tako jeftine, ali onda vaš vozač dovršava rečenicu sa „u američkim dolarima“. Možda ćete reći: „Hm, da li imate službeni papir sa zvaničnim tarifama i destinacijama?“ Vaš vozač poštuje zakone i pokazuje vam papir, izvinjavajući se za neverovatnu grešku koju je napravio kada vam je napamet saopštio cenu koja se drastično razlikuje (u njegovu korist) od one koja piše na papiru. Do vašeg hotela vozi vas ovaj taksista u svom taksiju, glanc novom automobilu japanske proizvodnje. Put po kojem se vozite je jako loš put, i jako mu je neophodna popravka. Osećate se sjajno, pa kažete: „Oh, ovi loši putevi su divna promena u odnosu na izvrsne autoputeve na koje sam navikao u Severnoj Americi“ (ili, još gore, Evropi). Vaš vozač je nepažljiv; on je opasan čovek koji vozi po sred puta kada misli da nema automobila iz suprotnog pravca, pretiče automobile u slepim krivinama koje idu uzbrdo, vozi šezdeset milja na sat po uskim, krivudavim putevima, dok na znaku za ograničenje brzine, toj polupanoj stvari preostaloj iz kolonijalnih vremena, piše da je ograničenje 40 milja na sat. Ovo će vas možda uplašiti (vi ste na odmoru; vi ste turista), međutim, ako ste iz Njujorka i često se vozite taksijem navikli ste na ovakvu vožnju: većina taksista u Njujorku je došla sa svih krajeva sveta, iz mesta nalik ovom. Gledate kroz prozor (jer želite da vam se uloženi novac isplati); primećujete da su sva vozila koja vidite glanc nova, ili skoro glanc nova, i da su japanske proizvodnje. Na Antigvi nema američkih vozila – u svakom slučaju, nema novih; barem ne onih napravljenih u poslednjih deset godina. Nastavljate da posmatrate

automobile i kažete sebi: „Hm, sva vozila izgledaju glanc nova, ali ispuštaju užasan zvuk, kao neka stara kola – veoma stara, raspala kola.“ Kako to objasniti? Pa, verovatno zato što koristite olovni benzin u svojim glanc novim kolima, koja imaju motore napravljene da idu na bezolovni benzin, ali osobu koja vozi kola ne smete da pitate da li je zaista tako, pošto on ili ona nikada nisu čuli za bezolovni benzin. Pažljivo posmatrate automobil; vidite da je to model japanskog automobila koji biste se vi, možda, ustručavali da kupite; to je model koji je veoma skup; to je model koji je veoma nepraktičan za osobu koja, kao i vi, mora vredno da radi i pazi na svaki dinar koji zaradi, ne bi li mogla da sebi priušti ovaj odmor na kojem ste vi sada. Kako oni mogu sebi da priušte takav automobil? I, da li oni žive u luksuznoj kući koja ide uz taj auto? Pa, zapravo ne. Iznenadićete se kada vidite da osoba koja vozi ta glanc nova kola, u koja je natočena pogrešna vrsta benzina, najverovatnije živi u kući koja je daleko nižeg statusa u odnosu na auto; i ukoliko biste pitali zašto je tako, rekli bi vam da vlada ohrabruje banke da pozajmice za kupovinu automobila učine pristupačnim, ali pozajmice za kupovinu kuće ne baš tako pristupačnim; i ukoliko biste ponovo pitali zašto je tako, rekli bi vam da su dve glavne firme za prodaju automobila na Antigvi u delimičnom ili potpunom vlasništvu vladinih ministara. Oh, ali vi ste na odmoru pa prizor ovih glanc novih automobila koje voze ljudi, koji možda jesu, a možda i nisu položili vozački ispit (jednom prilikom je izbio skandal oko vozačkih dozvola koje su kupovane na crno), verovatno neće pobuditi ovakve misli u vama. Prolazite pored zgrade koja se nalazi u moru prašine i pomišljate: „To su samo toaleti za ljude koji su u prolazu“, ali kada pogledate bolje vidite da na zgradi piše „Škola Pigot“. Prolazite pored bolnice, Holberton bolnice, i koliko samo grešite što ne mislite o tome, jer iako ste turista na odmoru, šta može da vam bude ako se malo uzбудite? Šta

ako vam pukne kapilar u vratu? Šta ako neki od tih ljudi koji voze ta glanc nova kola, u koja je natočeno pogrešno gorivo, ne uspeju da bezbedno prođu krivinu na uzbrdici, dok vi sedite u automobilu koji dolazi iz suprotnog pravca? Da li će vas utešiti da znate da su u bolnici zaposleni doktori kojima nijedan Antigvanac ne veruje; da Antigvanci za doktore uvek kažu: „Ne želim ih blizu sebe“; da ih Antigvanci ne zovu doktori nego „tri čoveka“ (u bolnici ima tri doktora); da kada se ministar zdravlja oseća loše on sedne na prvi avion do Njujorka kako bi posetio pravog doktora; da ukoliko nekom od vladinih ministara treba medicinska nega on odleti u Njujork kako bi je dobio?

Dobro je da ste svoje knjige poneli sa sobom, jer ne biste mogli da odete do biblioteke i uzmete neke knjige. Antigva je imala predivnu biblioteku, ali je u Zemljotresu (svi ga tako nazivaju – Zemljotres; mi Antigvanci, jer i ja sam jedna od njih, imamo odličan osećaj za stvari, i što je stvar smislenija, to je mi činimo besmislenijom) oštećena zgrada biblioteke. To se desilo 1974. godine, i nedugo posle toga postavljen je natpis na prednjoj strani zgrade na kome piše: OVA ZGRADA JE OŠTEĆENA U ZEMLJOTRESU 1974. GODINE. USKORO POPRAVKE. Znak visi tamo, i stoji tako već više od jedne decenije sa svojim neispunjenim obećanjem, a vi ćete to možda shvatiti kao simpatičnu osobinu ovih ostrvljana, ovih ljudi koji su potomci robova – baš imaju čudnu i neobičnu percepciju vremena. USKORO POPRAVKE, a evo znak stoji i mnogo godina kasnije, ali možda je u svetu koji je dvanaest milja dugačak i devet milja širok (veličina Antigve) dvanaest godina, dvanaest minuta i dvanaest dana sve jedno te isto. Biblioteka je bila jedna od onih veličanstvenih, starih zgrada iz kolonijalnog doba, a znak koji najavljuje popravke je veličanstveni, stari znak iz kolonijalnog doba.

Nedugo posle Zemljotresa, Antigva je dobila svoju nezavisnost od Velike Britanije, što je Antigvu učinilo samostalnom državom, i Antigvanci su na to toliko ponosni da svake godine, kako bi obeležili ovaj dan, odlaze u crkvu i zahvaljuju se Bogu, britanskom Bogu, na tome. Ali, vi ne bi trebalo da razmišljate o zabuni koja ovde postoji, i ne smete da razmišljate o ruiniranoj biblioteci. Poneli ste svoje knjige sa sobom, i među njima je jedna od onih novih knjiga o ekonomskoj istoriji, jedna od onih knjiga koja objašnjava kako se obogatio Zapad (pod kojim se podrazumeva Evropa i Severna Amerika nakon što su je osvojili i naselili Evropljani): Zapad se nije obogatio pomoću besplatne (besplatne – u ovom slučaju znači dobijene za džabe) a potom i potcenjene radne snage, koju su generacijama činili ljudi kao ja, koje vidite da šetaju oko vas po Antigvi, već pomoću ingenioznosti malih trgovaca iz Šefilda, Jorkšira i Lankašira, ili od nekud drugde; i kako je veliku ulogu u tome imalo izumevanje ručnog sata, jer ne postoji ništa što plemeniti ljudi nisu bili u stanju da urade kada su otkrili da mogu, tek tako, da zalepe vreme na svoje zglobove (nije li to poslednja kap; jer ne samo da smo morali da trpimo neopisivost ropstva, već nam je oduzeta i satisfakcija koju smo mogli da imamo od toga „što smo vas kopilad napravili bogatim“), stoga ne bi trebalo da dozvolite da se taj pomalo čudan osećaj koji s vremena na vreme imate po pitanju eksploatacije, ugnjetavanja i dominacije razvije u potpunu nelagodu i uznemirenost; mogli biste sebi da upropastite odmor. Nisu oni odgovorni za sve što vi posedujete; ne dugujete im ništa; u stvari, vi ste im načinili veliku uslugu, i to možete dokazati pomoću hiljadu primera. Jer, evo vas kako prolazite pored rezidencije guvernera. A, evo vas sada kako prolazite pored kabineta premijera i zgrade Parlamenta, a odavde se pruža prelep pogled na пристаниште Sv. Džon i američku ambasadu. Da nije bilo vas, oni ne bi imali zgradu Vlade, kabinet pre-

mijera, zgradu Parlamenta i ambasadu jedne moćne zemlje. Sada prolazite pored jedne vile, izvanredne kuće okrečene u boju stare kravlje balege, na koju je zakačeno više antena nego što ih ima čak i na Američkoj ambasadi. Ljudi koji žive u ovoj vili pripadaju porodici trgovaca koja je na Antigvu došla sa Bliskog Istoka pre manje od dvadeset godina. Kada je ova porodica došla na Antigvu, njeni članovi su, iz kofera koje su nosili na leđima, prodavali tekstile i kozmetiku idući od vrata do vrata. Oni su sada vlasnici velikog dela Antigve; oni redovno pozajmljuju novac vladi, oni grade ogromne (za antigvanske standarde), ružne (za antigvanske standarde), betonske građevine u Sv. Džonu, prestonici Antigve, koje onda vlada iznajmljuje za ogromne svote novca; pripadnik njihove porodice je antigvanski ambasador u Siriji; Antigvanci ih mrze. Nedaleko od ove vile, nalazi se još jedna vila koja je dom krijumčara droge. Svi znaju da je on krijumčar droge, i ukoliko se desi da se on nade na tremu svoje vile dok vi prolazite, vaš vozač će možda upreti prstom u njega kao u ozloglašenu osobu, što on i jeste, jer ovaj krijumčar je toliko bogat da ljudi kažu da kupuje po deset automobila odjednom – deset komada ovog modela, deset komada onog modela – i da je kupio kuću (još jednu vilu) nedaleko od naselja Fajv Ajlands, potpuno opremljenu, od novca koji je nosio u koferu: trista pedest hiljada američkih dolara, i da mu je, na iznenađenje prodavca, nakon kupovine kuće preostalo još mnogo američkih dolara. Pored vile krijumčara nalazi se još jedna vila, do koje vodi najbolje asfaltirani put na celoj Antigvi – bolji čak i od puta koji je asfaltiran prilikom posete Kraljice 1985. godine (kada je Kraljica došla, svi putevi kojima će se ona voziti iznova su asfaltirani, kako bi Kraljica mogla da stekne utisak da je vožnja kolima po Antigvi prijatno iskustvo). U ovoj vili živi žena, koju prefinjeni ljudi na Antigvi zovu Evita. Ona je ozloglašena žena. Ona je mlada i lepa, i devojka je nekoga na viso-

kom položaju u vladi. Evita je ozloglašena jer joj je veza s ovim visokim predstavnikom vlade omogućila vlasništvo nad nekolicinom butika, nekretnina, pravo glasa prilikom zasedanja kabineta, kao i razne vrste drugih privilegija koje takva veza može doneti jednoj lepoj i mladoj ženi.

Oh, do sada vas je već umorilo ovo silno razgledanje i želite da stignete na svoju destinaciju – vaš hotel, vašu sobu. Želite da se osvežite; želite da pojedete nekog finog jastoga, neku finu lokalnu hranu. Tuširate se, perete zube. Ponovo se oblačite; dok se oblačite gledate kroz prozor. Ta voda – da li ste ikada videli tako nešto? U daljini, prema horizontu, boja vode je tamnoplava; nešto bliže, voda je boje severnoameričkog neba. Odatle do obale, voda je prozirna, srebrnkasta, čista, toliko čista da možete da vidite rozikasto-belo pešćano dno. Oh, kakva lepota! Oh, kakva lepota! Nikada niste videli tako nešto. Jako ste uzbuđeni. Dišete plitko. Dišete duboko. Vidite prelepog dečaka na jedrilici koji, poput božanstva, pluta na vodi. Vidite neverovatno neprivlačnu, debelu ženu, sa kožom poput testa, kako uživa u šetnji po prelepom pesku sa čovekom, neverovatno neprivlačnim, debelim muškarcem, sa kožom poput testa; vidite koliko zadovoljstvo im pruža njihovo okruženje. I dalje stojeći, gledate kroz prozor, i vidite sebe kako ležite na plaži i uživajte u zadivljujućem suncu (suncu koje je tako moćno, a ipak tako lepo, koje uvek stoji iznad vaših glava kao da je neprestano na straži, spremno da uništi svaki oblak koji se usudi da se zamračí i pusti kišu na vas, i upropasti vam odmor; sunce koje je vaš bliski prijatelj). Vidite sebe kako šetate tom plažom, vidite sebe kako upoznajete nove ljude (s tim da su oni novi na veoma ograničen način, jer su i oni ljudi poput vas). Vidite sebe kako jedete neku ukusnu hranu lokalnog porekla. Vidite sebe, vidite sebe... Ne smete se pitati šta se desilo sa sadr-

žajem vašeg toaleta kada ste povukli vodu. Ne smete se pitati gde je završila voda kojom ste se kupali kada ste podigli zapušač. Ne smete se pitati šta se desilo nakon što ste oprali zube. Oh, možda će sve to završiti u vodi u kojoj ste nameravali da plivate; sadržaj vašeg toaleta će se možda baš nežno očešati o vaš članak, dok se budete bezbrižno brčkali u vodi, jer vidite, na Antigvi ne postoji pravi kanalizacioni sistem. Ali Karipsko more je veoma veliko, a Atlantski okean još je veći; čak bi i vas zapanjilo kada biste saznali tačan broj crnih robova koje je okean progutao. Kada sednete da jedete svoj ukusni obrok, bolje je da ne znate da je većina onoga što jedete donešena avionom iz Majamija. A pre nego što je to ukrcano na avion u Majamiju, ko zna odakle je zaista došlo? Dobra pretpostavka je da je najpre stiglo iz nekog mesta kao što je Antigva, gde je veoma jeftino uzgajano, pa da je potom otišlo za Majami, da bi se na kraju vratilo nazad. Postoji cela priča iza ovoga, ali ne mogu sada da zalazim u to.

Ono što ste oduvek sumnjali u vezi sa sobom obistinilo se onoga momenta kada ste postali turista: turista je ružno ljudsko biće. Vi niste ružna osoba sve vreme, vi uglavnom niste ružna osoba, vi niste svakodnevno ružna osoba. Vi ste svakodnevno dobra osoba. Svi oni ljudi koji bi svakodnevno trebalo da vas vole, u suštini vas i vole. Svakodnevno, dok hodate niz prometnu ulicu u velikom, modernom i prosperitetnom gradu u kojem živite i radite, obeshrabreni, zbunjeni (ovo je kliše, ali samo kliše može da vas objasni), zbog toga koliko se usamljeno osećate u gomili, koliko je užasno biti neprimećen, koliko je užasno biti nevoljen, čak i kada ste okruženi većim brojem ljudi nego što biste mogli da upoznate tokom celog života, čak i da traje milion godina, odjednom krajičkom oka primetite da vas neko gleda i da mu je na licu ispisano zadovoljstvo, i

u tom trenutku shvatate da vaše prisustvo nije toliko odvratno kao što ste mislili (jer taj pogled vam je upravo to saopštio). I tako, vi ste uglavnom dobra osoba, atraktivna osoba, osoba koja je u stanju da privuče na sebe pažnju i naklonost drugih (drugih koji su kao vi), osoba koja se u svojoj koži oseća kao kod kuće (u određenom smislu; na neki način, hoću da kažem da su vama vaša obeshrabrenost i zbunjenost prirodni, jer izgleda da su ljudi poput vas takvi, pa stoga veliki broj stvari koje ljudi poput vas smatraju izvrsnim o sebi – stvari o kojima razmišljate, jer stvari o kojima razmišljate vas zapravo određuju – ukorenjene su u ovim osećanjima): vi koji ste na svome u svojoj kući (i svim tim divnim stvarima koje imate u kući), sa svojim finim dvorištancem (i svim tim divnim stvarima koje imate u dvorištu), vi koji ste na svome u svojoj ulici, svojoj crkvi, društvenim aktivnostima, svom poslu, kod kuće sa svojom porodicom, svojim rodacima, svojim prijateljima – vi ste cela osoba. Ali jednog dana, dok budete sedeli negde, sami u gomili, i spopadne vas taj užasan osećaj izmeštenosti, i zaista, vi kao obična osoba niste dobro opremljeni da gledate previše ka unutra i dovedete sebe u red, jer biti obična osoba je samo po sebi već previše zamorno, vi trošite svu svoju energiju na to da budete obični, i iako vaša usta neće izustiti reči: „Moram da bežim“, vi idete od toga da ste fina slina koja sedi kao sisa u svojoj amnionskoj vrećici modernog iskustva do toga da ste osoba koja posećuje gomile ruševina i smrti i oseća se živo i inspirisano pred takvim prizorima; do toga da ste osoba koja leži na nekoj udaljenoj plaži, vaše nepomično telo koje smrdi i svetluca u pesku, i izgleda kao nešto što je isprva tu zaboravljeno, potom ga se neko setio, a onda nije bilo dovoljno bitno da bi se po njega i vratio; do toga da ste osoba koja se divi harmoniji (koju biste vi inače nazvali zaostalost) i jedinstvu koje ti drugi ljudi (jer oni jesu drugi ljudi) imaju sa prirodom. Vi posmatrate šta su oni u stanju da

urade sa parčetom tkanine, kakve su stvari u stanju da naprave od jeftinog, vulgarno obojenog (po vama) kanapa, kao i način na koji čuče iznad rupe koju su napravili u zemlji, rupe koja je sama po sebi nešto čemu se treba diviti, i pošto ste ružna osoba, ova ružna ali vesela misao narašće u vama: njihovi preci nisu bili pametni na način na koji su vaši preci bili, niti nemilosrdni na način na koji ste vi bili, jer, u suprotnom, zar ne biste vi bili ti koji su u harmoniji sa prirodom i koji su zaostali na taj šarmantan način? Ružna stvar, to ste vi kada postanete turista, ružna, prazna stvar, glupa stvar, komad đubreta koji zastaje tu i tamo kako bi bacio pogled na ovo i okusio ono, i nikada vam neće pasti na pamet da ljudi koji naseljavaju ovo mesto na kojem ste se vi zaustavili, ne mogu da vas podnesu, da se iza zatvorenih vrata smeju vašoj stranosti (vi ne izgledate kao oni); vaša fizička pojava im ne prija; imate loše manire (njihov običaj je da hranu jedu rukama; kada probate da jedete kao oni izgledate smešno, kada jedete na način na koji to inače radite izgledate smešno); oni ne vole način na koji vi pričate (imate akcenat); oni padaju od smeha, bespomoćni, dok oponašaju način na koji zamišljaju da vi izgledate dok obavljate svakodnevne telesne funkcije. Oni vas ne vole. *Oni mene ne vole!* Ta vam misao nikad ne pada na pamet. Ipak, osećate se malo neprijatno. Ipak, osećate se malo nepoželjno. Ali vama je banalnost vašeg života vrlo realna; ona vas je dovela do ovog ekstrema, da provodite dane i noći u društvu ljudi koji vas preziru, ljudi koji vam se zapravo ne sviđaju, ljudi koje ne biste voleli da imate za komšije. Stoga, morate da se posvetite tome da odgonetnete šta je od onoga što vam pričaju istinito, zaista istinito (da li je smrvljeno staklo flaše u sosu od kikirikija ovde zaista poslastica, ili će se desiti ono što vi očekujete da se sa smrvljenim staklom desi? Da li je ova retka, šarena riba, s ustima nalik njušci, zaista afrodisijak, ili ćete od nje spavati večnim snom?). Oh, sve ovo je težak po-